

Різдво на хуторі

Галина Пагутяк

Казка

Джерело: [сайт Галини Пагутяк](#).

У Діда й Баби на хуторі не було ні інтернету, ні телевізора, але вони добре знали, коли настане Різдво, бо напередодні на небі з'являється Різдвяна Зірка. Хутір був трохи далеченько від села, там у Катрусиній крамниці вони теж могли дізнатись всілякі новини, у тому числі й оцю. Влітку й восени до крамниці ходила Баба, а восени і взимку – Дід. Купували там оселедець, кільку, цукерки, нитки, сіль, сірники та все, що душа забажає. А на господарці мали вони корівку Параню, песика Дуная, kota Мурчика, з десяток курочок і три вулики. Часом, коли було нудно, Дід просив Бабу почитати йому Українські народні казки. Він і сам умів читати, але з бабиних уст вони виходили солодшими. Найбільше любив дід казку про Летючий Корабель. Літаки часом пролітали над їхнім хутором, але дуже високо. Натомість Летючий Корабель увісні пролітав, ледь не торкаючись вишень і яблунь, і оминав вершок дуже високої груші. Вітрила на ньому були шовкові, блакитні, щогли срібні, а сам корабель був як на малюнку в книжці – у вигляді птаха. І в тому кораблі стояв малий хлопчик з білими кучериками і махав Діду рукою. А Дід – йому.

Того ранку Баба послала Діда до крамниці за цукерками, бо ж завтра прийдуть колядники. Сільські діти любили провідувати їх на хуторі, в маленькій хатинці, де ялинка була підвішена до сволака, а господарі ще й могли навчити давніх колядок. Снігом цього року хіба притрусило, день був ясний і дід збирався купити крім цукерок ще й ковбаски – собі та котику з песиком. Без песика Дуная він ніколи не ходив до крамниці. Той би йому ніколи не пробачив. Кіт Мурчик був одної масті з Дунаєм – обидва чорно-білі. Провівши до хвіртки Діда з песиком, Мурчик побіг до хати грітися і взявся пильнувати тісто на пампухи, щоб нікуди не втекло.

— Ох, і холодно! – пожалівся він Бабі.

— Та хіба ж то холодно? – відповіла баба, заправляючи кутю маком. – От раніше були холоди! А тепер так собі – холодець.

При слові холодець кіт облизався і зауважив:

— А чи не час подивитися, може, наш холодець вже зварився?

— Щойно дивилась. А мак не побілів – погано дід старався.

— Та ви самі казали, що досить терти.

— Диви, як то ти все помічаєш!

— Така моя робота, – скромно муркнув кіт, вмощуючись зручніше на лежанці.

— Добре котом бути.

— То вашим з дідом котом бути добре, а не всі ж такі, як там кажуть, милосердні до нашого Божого сотворіння.

— Не підлизуйся, котусю, бо пішлю зараз до стодоли на інспекцію.

- Ліпше до комори. Може, туди всі хутірські миші позбігалися на сальце та м'ясце.
- Зараз дістанеш від мене, розумнику!
- Бабусю, а там на ялинці мала бути сова, де вона ділася?
- Невже забув? Ти ж її розбив торік.
- То не я!

А може, і я, подумав про себе Мурчик. То так давно було. Але якби я був битий, то би запам'ятав.

Дід з Дунаєм йшли рівненькою, підмерзлою дорогою до села. Йти було десь з добрих пів години, і селом до крамниці ще стільки. Замало снігу, відзначив дід, от колись як нападає, то по саму стріху. Песик тим часом читав сліди на дорозі. Машина одна, легкова, так. Лис, певно, мишкував на полі, де скирта, то перебіг дорогу пару раз, аби заплутати сліди. Заєць скочив. А найбільше було воронячих лап. І тут він помітив слід босої людської ноги, маленької, і завмер на місці.

- Дунаю, ходи скорше, бо Катруся піде на обід!

Потім, вирішив песик, наздоганяючи і переганяючи діда.

Дід добре знав, що казав. Бо поки привітається з усіма, та побалакає, бо як же без того, вже й обід настане. А ще корові треба січки нарізати на завтра, і пампухи пекти, бо то дідова робота - виймати пампухи з розтопленого смальцю дірявою ложкою.

Катруся стріла його привітно, коло маленької ялиночки на прилавку, і не гнівалася, що вже почався обід. Погладила песика і вщипнула йому кавальчик ліверної ковбаски.

— Я тойво, Катрусю, тобі грушок сушених приніс. І меду. Ти вже скажи онукам, аби багато завтра в тіліфоні не сиділи, а прийшли до дідв й баби на хутір, добре? І найіншим перекажуть дітиськам, бо торік щось мало було.

— Бо мало дітей, дідуню. Школу певно закриють на другий рік. Не буде кому до мене бігати на перерві за пиріжками з повидлом. Але не переживайте, з міста поприїжджають, я скажу, бо де ще вони такої коляди почують як від вас. Онуки на телефон записали, то я аж плакала - так душевно...А то вам від мене плетена булка, ще тепла, щойно привезли.

Дунай по дорозі вже забув про слід, а коли побачив, то знову здивувався.

- Діду, діду! - вигукнув песик. - А хіба людям не зимно по снігу босими ходити?

Дід глянув на свої ноги, взуті в добрі солдатські черевики, що син з фронту привіз.

- А чого ти питаєш?

Але Дунай вже знайшов другий босий слід, а далі кинувся в поле за третім, і зупинився перед дупластою вербою, що виросла колись із кілка огорожі, загавкав і заметляв хвостом.

2.

- Дивися, Марусю, кого я знайшов у дуплі верби! - увірвався Дід до хати.

Він був у самому светрі, а в руках тримав загорнутого в кожух хлопчика. Років семи з білими кучериками і синіми очима.

Баба вже звикла до дідових чудасій, бо той щиро вірив у Летючий корабель і, як тільки випадала нагода, визирав його з неба.

— Господи, де ти взяв дитя, чоловіче?

— То я знайшов! - похвалився пес, що увірвався слідом за Дідом. - У дуплі верби! Дід його у сні бачив!

— Так-так, - підтвердив Дід. - Забув, що нині мені снівся Летючий корабель, тільки з білими вітрилами. Певно, хлопець звідти випав.

— Він поклав кожух на ліжку і розгорнув. Хлопчик був у самій сорочці й штанцях. І босий!

— Не бійся, синку, добрішої ніж наша баба на світі не знайдеш!

— Що ти мелеш? Як когось дитині боятися, то тебе! То ж чиєсь дитя, десть мама його шукає. Зараз ми тебе зігріємо, дитинко. Під перину клади, скоренько, а я налию узвару, він ще гарячий.

Кіт, побачивши дитину, негайно запропонував:

— Перини замало. Я його теж буду гріти!

І поліз під перину.

Хлопчик виглядав наляканим і дивився довкола так, ніби ніколи не був у селянській хаті.

— Слухай, Марусю, я наших дітей знаю, то не з села. І дивися, яка сорочка в нього, чи не шовкова. Добре, що ми з Дунаєм нагодилися, а то б замерз у дуплі. А звідки він явився, потім будемо питати-розпитувати. Хай зігріється та одпочине.

— Та я не змерз! - сказав хлопчик.

— Змерз, змерз, - запевнив кіт, тягнучи на себе перину, бо хотів поспати. - Полеж трохи. Я тобі колискову промуркаю.

— То у вас так заведено?

— Ага.

Невдовзі малий заснув і якимось за роботою Дід з Бабою забули про нього. Взялися пекти пампухи з вишнею і маком, розлили холодець по мисках, а далі Дід, помолившись, пішов по сніп, що звався дідухом. Баба тим часом причепурилась і сплакнула.

— Пес зарився у соломі під столом, що її послали за такої okazji, й похропував.

Наближалася Свята вечере, коли ніхто не повинен лишатися без даху над головою і голодним. Так заведено у нас в Україні.

Знайда прокинувся, коли дід зашарудів дідухом, а баба витягла з окропу вареники. Запахло узваром і грибами на всю хату.

— Ну, то чий ти, хлопче? - спитав прямо Дід, коли хлопчик виліз з-під перини. - З Калинівки чи, може, з Дуброви?

— Та ви, діду, самі знаєте, звідки.

— Диви, який розумник! Скажімо так, здогадуюсь. А називаєшся як?

— Коли як. Як назвете, так і буде.

— Яким же треба тебе кликати?

Дід подумав про себе, що то сон, як Летючий Корабель Дуже гарний сон і прокидатися від нього він не хотів.

- То нехай буде Гриць, так мого тата звали.
- Гриць, то й Гриць, раз у вас так заведено, - погодився малий.
- Це називається Традиція! Зрозумів?
- Зрозумів. Традиція!

Затим сіли до вечері. Помолились утрюх і баба запросила:

- Ангели-архангели, просимо вас до вечері.

Бо така була Традиція.

Нагодовані кіт і пес сито мружились, поки господарі і знайда вечеряли. Кіт на лежанці, а пес коло печі.

Крізь сон Гриць чув, як баба з дідом сидять рядочком на лаві та колядують стиха. На столі блимає свічка, а у вікні сяє зоря.

3.

А на ранок, коли усі поснідали, у вікно постукали, і до хати зайшло семеро дужих дядьків, вбраних як козаки, з шаблями при боці.

- Христос раждається!

- Славимо Його!

— Люди добрі, ми прийшли по нашого ангелика. Він хотів подивитися, як святкують Рождество Христове. Вибачайте за клопіт. Відпустили ми його, бо дуже просився. Але нам без нього - ніяк.

- Сідайте, люди добрі, поснідайте.

— Се можна, - згодився старший поміж ними. —Я - Стрілець, се мої товариші —Підзирайло Скорохід, Обпивайло, Об'їдайло, Слухайло і Дровоніс. Отаке-от товариство.

- Знаю, знаю! - закивав головою Дід. - Про вас у книжці написано.

- Овва, навіть у книжці, кажете?

— Чоловіче, що ти мелеш? - штурхнула баба діда під бік. - Знов про своє! І не встидно тобі?

- А подивися, стара, у вікно!

Баба подивилась, аж на подвір'ї стоїть правдивий корабедь зі срібними щоглами і білими шовковими вітрилами, а на найвищій щоглі - зірка вифлеємська сяє.

- Е! - махнула вона рукою і перехрестилась. - Усе одно ніхто не повірить!

— Гості випили по чарці, закусили пампухами, та й стали прощатись. А хлопчик спитав:

- Можна, я знову до вас на Різдво прийду?

— І на Великдень, синочку! Я тебе навчу писанки писати, - пригорнула його до себе баба.

— Може, маєте якісь побажання, - спитав старший. - Бо годилося б чимось віддячити за клопіт та за гостину.

Добрим людям ми завжди раді, - вклонився дід. - А політати б оце над хутором я б не відмовився. З Марусею, ясна річ.

- Та щоб я на старості літ літала? Я почекаю на землі, може, будеш падати, то хто

ж тебе, літуна, спіймає.

Вийшли всі надвір, навіть Мурко з Дунаєм, подивитись, як дід буде літати. Дужі хлопці підсадили його у корабель. Ох, і політав же він гарно! Як птах якийсь. І раз і другий облетів корабель довкола хутора, рівнесенько, тихесенько, тільки над грушею мусив піднятись вище, бо дуже вже висока була груша.

— А де ж діти ваші, діду? - спитав Дровоніс, той, що з деревини армію вміє шикувати.

— Пропав мій син на війні. Вже два роки не маємо звістки, - зітхнув Дід. - Ми й шукати їздили - нема. Ні на землі, ні під землею.

— З бусурманами воює?

— Можна й так сказати.

— Ми пошукаємо вашого сина, діду. Тільки підкажіть, як він виглядає.

— Зараз покажу.

Корабель спустився на подвір'я так само нечутно як і злетів.

— Марусю, а покажи-но знимку нашого Гриця. Ті люди його пошукають.

Баба витягла з-за пазухи фото.

— Добре, - кивнув старший. - Знайдемо! Визволимо! Доставимо! А нам час рушати, бо вже до вас колядники прямують. Ми не кожному являємось, самі розумієте.

Дужі руки спустили Діда на землю. Корабель злетів і за хвилю зник у зимовому небі, що поволі вкривалось важкими сніговими хмарами.

— Люди можуть не вірити, - мовив Дід до Баби, - аби ти мені вірила, Марусю. Дасть Бог, знайдуть нашого Гриця і визволять його з полону. Такі козаки та щоб не знайшли!

Так і стояли вони коло хати, дивлячись, як дорогою прямує гурточок дітей, а старший Катрусин онук попереду несе на тичці Різдвяну Зірку.